

Практичне заняття №1

Тема: Соціальне призначення держави

Очікування:

учень/учениця

пояснюють за застосовують поняття «соціальна держава»;

описують ознаки, риси, атрибути соціальної держави;

характеризують функції соціальної держави;

висловлюють своє розуміння ролі громадянського суспільства як основи становлення, розвитку соціальної держави;

розуміють і визначають

процес, напрями модернізації сучасної соціальної держави;

досліджують історичні типи соціальної держави.

**Матеріали (орієнтовні) для опрацювання
на практичному занятті**

Соціальна держава розуміється як така, що орієнтується передусім на добробут як всього суспільства, так і кожної окремої людини, і покликана послідовно забезпечити в суспільстві реалізацію принципу соціальної справедливості.

Соціальна держава - це тип організації державного та громадського життя, що характеризується спрямованістю на соціальні цінності, на створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості.

- 1) Яку державу називають «соціальною»?
- 2) Які категорії/поняття лежить в її означені поняття «соціальна держава»?

Природа соціальної держави, її орієнтація передусім на людину, на пріоритет права людини на «гідне життя».

Соціальні права найповнішого закріплення отримали у конституціях Італії, Нідерландів, Франції, Португалії, Іспанії. Окремі держави мають свої соціальні кодекси: у Німеччині (Соціальний кодекс), у Франції (Кодекс із соціального захисту), в Ірландії (Акт соціального добробуту), в Португалії (Основний акт про соціальний захист), в Іспанії (Основний акт про соціальний захист).

Конституція України проголошує:

- Україну як соціальну державу(ст.1);
- право громадян на достатній життєвий рівень (ст.46,48)

Законодавче закріплення поняття «соціальна держава» означає зобов'язання турбуватися про всі верстви населення, особливо про соціально вразливі його групи.

Шлях соціально орієнтованої державності вимагає високого життєвого рівня населення, досягнутого, зокрема, засобами соціальної політики.

Саме соціальна політика, як інструмент реалізації державної відповідальності за добробут кожної окремої людини, здійснює практичну реалізацію положень соціальної держави.

Які категорії населення України в наш складний час ви віднесли б до соціально вразливої?

Аргументуйте свій перелік

Метою соціальної держави є забезпечення гідного існування всіх громадян.

Фактично для такої держави діє імператив: «держава існує для людини, для захисту її загально визнаних прав і свобод».

Соціальна держава характеризується наступними рисами:

- конституційні гарантії забезпечення основних громадських прав особистості;
- наявність багатогалузевої економіки з різними формами власності;
- забезпечення сприятливих умов праці для найманих працівників, їх захист від негативного впливу ринкової економіки;
- створення умов, що забезпечують задоволення високого рівня потреб громадян у освіті, медичній допомозі тощо;
- державна підтримка малозабезпечених верств населення;
- наявність ефективно діючої системи охорони здоров'я та соціального захисту.

1) Які риси соціальної держави вважаєте пріоритетними і чому?

2) Що, на вашу думку, означає «захист (робітників) від негативного впливу ринкової економіки»?

Які складові/напрями такого «захисту»?

3) Складіть перелік «умов, що забезпечують задоволення високого рівня потреб громадян у освіті»

До основних функцій соціальної держави належать:

- ❖ компенсаційна;
- ❖ інвестиційна,
- ❖ емансипаторська,

Опрацюйте матеріал поданий нижче і встановіть: яка із функцій соціальної держави є визначальною, спрямована у невиробничу сферу.

❖ розподілу та перерозподілу.

Компенсаційна функція забезпечує соціальне відшкодування економічного потенціалу громадян. Вона характеризується рядом моментів, пов'язаних із ситуацією на ринку праці, коли через диференціацію зарплати сума податку різна, різняться внески до соцстраху. Тому завдання держави полягає в розробці і впровадженні таких податкових і фінансових механізмів, які дають можливість повномасштабного відшкодування коштів

Інвестиційна функція спрямована на розвиток соціальної інфраструктури, модернізації невиробничих галузей: освіти, охорони здоров'я, науки.

Від інвестицій в соціальну сферу залежать темпи і якість майбутнього розвитку держави.

Поліпшити життя людей не можна без надійного інвестиційно-інноваційного підґрунтя. За допомогою міжнародних організацій створено Фонд соціальних інвестицій.

Законом України «Про інноваційну діяльність» встановлено форми стимулювання державою інноваційних процесів у соціальній сфері, зокрема освіти, науці.

Емансипаторська функція (звільнення від залежності) полягає в захисті працівників від соціальних ризиків в умовах ринкової економіки, які можливі у зв'язку з функціональною залежністю матеріального становища громадян від заробітної плати.

Соціальна держава має брати на себе відповідальність за соціальну безпеку громадян,

1) Яким чином інвестиції в освіту можуть поліпшити рівень життя в країні?

2) Складіть перелік позитивного наслідку інвестування в освіту, науку для майбутнього держави.

Вправа « Сам собі експерт »
Визначте 3-4 заходи, які має здійснити держава, на вашу думку, для забезпечення соціальної безпеки громадян в умовах ринкової економіки

що передбачає широкий комплекс заходів з індивідуального розвитку людини.

Розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту (ВВП) зберігає своє значення як центральний момент при формуванні соціальної політики країни. Через регулювання процесів розподілу, де провідна роль належить державі, реалізується принцип соціальної справедливості.

Джерело перерозподілу- кошти(внески) роботодавців і працівників.

Активна функція держави з розподілу й перерозподілу ВВП зафіксована у Конвенції МОП № 117 «Про основні цілі та норми соціальної політики», які зобов'язують державу «вживати всі заходи для забезпечення такого рівня життя, включаючи їжу, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також освіту, які необхідні для підтримки здоров'я та добробуту».

Значні зміни у перерозподілі ВВП переживає Україна в умовах повномасштабної агресії рф проти України, яка негативно вплинула на реалізацію соціальної функції держави.

Вправа «Громадянська позиція».

Обговоріть в парах, потім у загальному колі, проголосуйте за рішення і презентуйте його, завершуючи речення:

« В умовах масштабної агресії рф проти України я/ ми пропоную/пропонуємо із бюджету 2023р. на ЗСУ виділити ____% державного бюджету.Скоротити /обмежити/ призупинити (виберіть потрібне) фінансування _____»

Класичні моделі соціальної держави – Соціал-демократичної (Швеції), корпоративістської (ФРН) ліберальної (США)

Творче завдання
Оберіть одну із моделей соціальної держави, дослідіть її. Підготуйте коротке повідомлення , МП (3-5 слайдів) до наступного уроку

Ці моделі поступово відійшли від первинних постулатів цих моделей і стрімко модернізуються

Яка з цих моделей варта наслідуванню Україною, а чи краще створити власну?

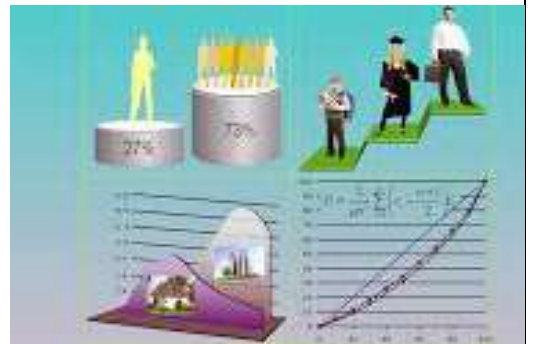
Модернізація моделей соціальної держави

проявляється у:

- звуження спектра дії соціальної держави;
- спрямування зусиль держави на розвиток персональної ініціативи, активності працездатного населення;
- інвестування в соціальний капітал;
- стимулювання активності та відповідальності громадян за забезпечення добробуту

-призупинення розширення соціальних функцій (і, відповідно, державних витрат), позаяк вони стають непосильними для державних бюджетів і неефективними з погляду потреб суспільства

Оберіть напрямок модернізації соціальної політики, який, на Вашу думку, може бути соціально обумовленим корисним для України. Свою думку аргументуйте (3-5 речень)

Новий тренд у розвитку моделей соціальної держави в Європі

- скорочення соціальних програм;
- прагнення до підвищення їх економічної ефективності та віддачі;

1) Який із трендів соціальної політики в Європі вас зацікавив і чому?

<p>– розширення соціального партнерства;</p> <p>децентралізація влади, посилення регіональних (усередині країни) і місцевих органів.</p>	<p>2)Що, на вашу думку, має місце в Україні, а що слід запровадити?</p>
<p>При цьому відбувається зміна ролі як держави, так і громадянина.</p> <p>Громадянин це -</p> <p>1) об'єкт соціальної політики держави; 2) активний її суб'єкт: користувач і виробник соціальних послуг.</p>	<p>Висловіть своє розуміння:</p> <p>А)«громадянин- об'єкт соціальної політики»;</p> <p>Б) «громадянин- активний суб'єкт соціальної політики».</p> <p>Наведіть приклади.</p>
<p>Людина в соціальній державі повинна сприйматися як особистість, яка наділена почуттям власної гідності та можливістю вільного розвитку.</p> <p>Водночас вона, як член суспільства, залежна від сім'ї, соціальних і політичних груп та держави загалом.</p> <p>Це означає право та обов'язок людини брати участь у формуванні людського співіснування, у вирішенні загальнодержавних завдань.</p> <p>Отже, основою соціальної держави є розвинуте громадянське суспільство, сучасна соціальна інфраструктура</p>	<p>1) Яким чином у громадянському суспільстві баланс між правами й обов'язками громадян, їх свободою та відповідальністю можуть вплинути на рівень соціального захисту в країні?</p> <p>2) Висловіть/обговоріть свою позицію щодо тези: «допомога державі надається лише тим, хто сам надає соціальну допомогу»</p> <p>3)Вправа «Займи позицію» Підвищення кваліфікації працівника: А) це справа держави; Б)власна потреба чи забаганка людини;</p>

	В) отримати шанс бути конкурентно-спроможним в умовах ринкової економіки
<p style="text-align: center;">Висновки</p> <p>Атрибути соціальної держави:</p> <ul style="list-style-type: none"> – широке державне втручання регуляторного характеру в соціально-економічні процеси, формування соціально відповідальних політичних інститутів; – соціальна спрямованість економічної політики, соціалізація державного бюджету; – наявність і функціонування інститутів громадянського суспільства; – рівні можливості для всіх громадян у реалізації своїх прав; – наявність систем державних соціальних трансфертів, соціального захисту, соціального забезпечення, соціального страхування; – проведення активної політики держави на ринку праці; – сприяння держави розвитку системи соціального партнерства; – розвиток демократії та правової держави; – доступність соціальної підтримки для всіх категорій населення. 	

Автор-укладач: К.Маліцька, консультант КУ «ЦПРПП ВМР»